

PRAKTIJKVOORBEELD

Managementsysteem beteugelt gevaarlijke stoffen; Op weg naar OHSAS 18001

Hogeschool Utrecht

“Een school is geen chemisch bedrijf, maar toch kun je het zo inrichten en organiseren dat de stap naar het bedrijfsleven een kleine is”. Michel Prot is senior projectleider Arbo & Milieu bij de Hogeschool Utrecht. Twee jaar geleden begon hij met zijn collega’s aan de opzet en invoering van een stoffenmanagementsysteem waar menig chemiebedrijf jaloers op kan zijn. Over het hoe, het waarom en de stand van zaken.

Het instituut Life Sciences en Chemistry (ILC) van de Hogeschool Utrecht voert het OHSAS 18001 managementsysteem in om de risico’s van het werken met gevaarlijke stoffen beter te beheersen. De internationale OHSAS-norm staat voor ‘Occupational Health and Safety Assessment Series’. Oftewel: de vereisten voor het beheersen van de gezondheid en veiligheid op de werkplek. Het is een handleiding voor het opzetten van een arbomanagementsysteem die op alle soorten van organisaties toepasbaar is.

Michel Prot geeft als projectleider Arbo & Milieu sturing aan de invoering van het systeem. Hij legt uit waarom het ILC voor deze aanpak heeft gekozen. “De circa 1500 studenten en 100 medewerkers van het ILC werken bijna dagelijks met gevaarlijke stoffen. Veel van die stoffen zijn schadelijk voor de gezondheid. Sommige kunnen zelfs blijvende schade veroorzaken. Het is dus logisch dat we iedereen daar zo goed mogelijk tegen willen beschermen. Dat is de wettelijke plicht en ook de zorgplicht van de Hogeschool, maar het dient natuurlijk ook een educatief doel. Leren om veilig te werken is onderdeel van de onderwijsdoelstellingen.

Het OHSAS-systeem dient die doelstellingen erg goed naar onze overtuiging. Het is namelijk gericht op continu reflecteren op je handelen en leren van fouten. Op die manier creëer je een leer- en ontwikkelcyclus. Het gevolg is dat we inzichten delen en tot een hoge standaard van veilig gedrag en cultuur komen. Daar plukken studenten hun leven lang de vruchten van omdat ze gezond blijven, maar ook omdat ze dan voor de rest van hun carrière goede risicotools in hun rugzak hebben.”

Meer bureaucratie?

In de chemische en farmaceutische industrie zijn dergelijke risicobeheerssystemen zeer gebruikelijk. In het onderwijs daarentegen is het zeer uitzonderlijk. In 2016 hoopt het ILC als eerste HBO Instituut het OHSAS-certificaat te halen.

Michel Prot constateert dat de aanvankelijke scepsis aan het verdwijnen is: “Begrijpelijkerwijs waren velen aanvankelijk bang voor meer regels, bureaucratie en een parafencultuur. Dat blijkt de meesten nu mee te vallen. We herinneren elkaar er steeds aan dat het systeem geen doel op zich is. Het hogere doel houden we steeds helder voor ogen: betere risicobeheersing en meer leren van incidenten. We zijn nu nog uniek als OHSAS-school, maar ik denk dat deze aanpak de komende jaren gemeengoed wordt bij hogescholen.”

In de praktijk

Wat komt er kijken bij het invoeren van OHSAS 18001? Michel Prot zet de diverse stappen uiteen: “De OHSAS-norm schrijft een aantal zaken voor. Zo moet je processen hebben vastgelegd om risico’s te identificeren, moet je een stoffenbeleid hebben, moeten er processen zijn voor het toetsen en controleren van beleid (interne audits, inspecties) en dien je een methodiek te voeren voor het registreren (archiveren en terugvinden) van stoffen. Kortom: allereerst hebben we over veel zaken nagedacht. Vervolgens proberen we alles zo beknopt mogelijk op te schrijven. Inmiddels zijn de opgestelde processen en instructies voor het veilig en gezond werken met chemische stoffen hier voorbeelden van. Daarna is er (aan studenten en medewerkers) voorlichting en onderricht gegeven over de veiligheidsregels (een soort van Handboek Veiligheid).

Elk jaar worden deze Veiligheidsregels getoetst en herzien op grond van de uitkomsten van interne audits en eventuele aanpassingen in wetgeving. De interne audits worden elk jaar gehouden. Dat leverde tot nu toe leuke uitkomsten. Bijvoorbeeld de interne audit naar de kennis van de veiligheidsinstructies. Wat te doen als het alarm gaat? Docenten hebben bij ontruiming de rol van ‘begeleiders’ van hun eigen studenten. Dat hebben we getoetst met een interne audit. Sommige docenten wisten die rol prima te beschrijven, anderen hadden hiervoor wat ‘kunst & vliegwerk’ nodig. Zulke bevindingen worden dan vastgelegd in een auditrapportage. Deze auditrapportage bespreken we in een Arbo, Milieu en Veiligheidsoverleg binnen het Instituut en we bepalen verbetermaatregelen. Het geven van een extra instructie aan de docenten in de vorm van veiligheidstoolboxen is dan zo’n maatregel. Zo werkt zo’n verbeterloop dus in de praktijk.”

Systeem gaat leven

“We hebben een directeur met ervaring uit het bedrijfsleven. Zij is deze werkwijze gewend. Zij steunt de aanpak dan ook volop. We gaan daardoor voor optimaal veilig en gezond werken en niet voor minimaal voldoen aan de wet. Op die manier werken we aan een pro-actieve veiligheidscultuur. Ik vind dat ook zeer passend bij het onderwijs. In het bedrijfsleven zijn medewerkers beschermd vanuit de Arbowet waardoor de werkgever onder andere de plicht heeft om de medewerkers goed te instrueren over veilig werken. Het is aan de medewerkers om volgens deze instructies veilig te werken. Met studenten gaat dat anders. Ze hebben geen arbeidscontract en het zijn jongeren: die kunnen soms onstuimig en puberaal zijn. Het inslijten van een ‘way of working’ die voor iedereen als norm geldt, werkt aanstekelijk. Ook voor studenten.”

“We moeten wel continu als docenten en staf - maar ook als ouderejaars studenten - het goede voorbeeld blijven geven, want ieder jaar komt er weer een forse nieuwe lichterding studenten bij. Het is dus de uitdaging om ook hen weer op te nemen in onze veiligheidscultuur. Maar dat gaat elk jaar beter. Dat o.a. docenten elkaar gaan aanspreken op veiligheidsgedrag is hier een voorbeeld van. En studenten doen dat onderling ook. Kortom: het systeem gaat leven. Daar ben ik trots op.”

Tip voor (nog) meer chemie

Tot slot heeft Michel Prot nog een tip voor hbo-collega's: “Alle Hogescholen met een chemie-opleiding hebben te kampen met extra wet- en regelgeving vanwege de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Laten we hierbij leren van elkaar en de synergie opzoeken en vertaal de ervaringen van alle hbo-instellingen naar good practices. Er is hiertoe al een begin gemaakt met Hogeschool van Arnhem/Nijmegen. Dat dit tot een vruchtbare kruisbestuiving gaat leiden is vrijwel zeker.”

Meer weten?

- Michel Prot, senior projectleider Arbo & Milieu: michel.prot@hu.nl

> [Meer praktijkvoorbeelden fysische factoren](#)